

'Bossche Bladen' is zoals u weet het 'cultuurhistorisch magazine over 's-Hertogenbosch'.

Dat roept de vraag op wat we nu verstaan onder cultuurhistorie. Het had toch ook

'historisch magazine over 's-Hertogenbosch' kunnen zijn? De keuze is echter bewust gemaakt. Het kernwoord is 'cultuur'.

Als we cultuur omschrijven als het geheel van uitingen van gedrag en gedachten, samenhangend met inzicht en vormgeving, gezien in tijd en ruimte, dan is cultuurhistorie de wetenschap die deze uitingen in het verleden bestudeert. Dat 'wat geschied is' kan dan worden geïnterpreteerd of verklaard vanuit verschillend perspectief: bijvoorbeeld economisch, politiek, sociologisch, religieus of artistiek.

Cultuurhistorie dient het leven in al zijn verschijningsvormen op alle mogelijke wijzen te laten zien, voelen, ruiken, proeven: het beleven. Een foto als deze, een prachtig beeld uit 1927, kan 'de sensatie' oproepen.

(Foto: Stadsarchief, archief auto- en fietsenhandelaar Jansen).

De grote historicus Johan Huizinga definieerde cultuurhistorie aan het begin van de 20^e eeuw zo: 'Geschiedenis is de geestelijke vorm waarin een cultuur zich reenschap geeft van haar verleden.' Hij doelde daarmee op cultuur in de betekenis van kunstzinnige uitingen: bouwwerken, omgangsvormen, literatuur, beeldende kunst. Waar de geestelijke vorm iets collectiefs betreft, gaat een ander begrip van Huizinga, namelijk de *historische sensatie*, om iets persoonlijks: een bepaalde beleving die een

geïnteresseerde ondergaat als deze met een bepaald historisch voorwerp, een oud document of afbeelding uit het verleden wordt geconfronteerd.

Cultuurhistorie wordt tegenwoordig ook in een andere betekenis gebruikt: de geschiedenis van de in cultuur gebrachte, dus door mensenhanden veranderde omgeving. Dan gaat het om gebouwen, monumenten, vestingwerken of landschappelijke inrichting, in de betekenis van in cultuur gebrachte gronden.

Het Stadsarchief gebruikt het begrip in de brede zin van het woord cultuur: de cultuurhistorie van de stad 's-Hertogenbosch is het geheel van ideeën, voorwerpen, gebouwen, geschriften, gebouwde omgevingen, kunstuitingen of beelden van en uit het verleden. Cultuurhistorie laat het leven in al zijn verschijningsvormen op alle mogelijke wijzen zien, voelen, ruiken, proeven: beleven. Het Stadsarchief ziet het verleden niet alleen als een aaneenschakeling van grootse gebeurtenissen, zoals opstanden, oorlogen, politieke omwentelingen en economische ontwikkeling. Het gaat ons ook om het leven van alledag, althans wat daarvan is behouden. Daar maken leuke maar ook trieste zaken deel van uit: armoede, drankmisbruik, prostitutie, misdaad, verval. Een familiearchief met dagboekfragmenten, ansichtkaarten, menukaarten en liefdesbrieven is even belangrijk als het directiearchief van een grote instelling. Een film gemaakt door een particulier in de jaren '50 van een carnavalsoptocht is even interessant als een video van een televisieopname van een gebeurtenis in de stad.

Het Stadsarchief stelt de bronnen veilig en zet ze in om rekenschap te kunnen geven van het verleden en om de historische sensatie teweeg te brengen. Het rekenschap geven zien we terug bij de noodzaak om het stedelijke culturele erfgoed te beheren dat door een brede groep mensen in de Bossche samenleving wordt ondersteund. Het Stadsarchief kan en wil bijvoorbeeld een rol spelen bij het uitvoeren van de plannen rond de Stedelijke Historische Presentatie en het Bezoekerscentrum.

De historische sensatie is natuurlijk niet iets spectaculairs, maar iets persoonlijks. Het Stadsarchief wil dat realiseren door geïnteresseerden te laten kennis maken met de oude geschriften, maar ook met foto's, en vooral wat die voor informatie geven en welke verhalen ze vertellen. Het feit dat veel bezoekers onder de indruk zijn van de vaak eeuwenoude teksten, geeft aan dat een lichte vorm van historische sensatie hen heeft bereikt.

De gemeentelijke afdeling Bouwhistorie, Archeologie en Monumenten (BAM) en het Noordbrabants Museum doen min of meer hetzelfde met de bronnen die zij verwerven, beheren en beschikbaar stellen. Wat de archivariissen, bouwhistorici, archeologen en kunsthistorici in feite doen is het constant toevoegen, dan wel herwaarderen op grond van nieuwe inzichten, van feiten en ideeën aan de cultuurhistorie van de stad. Het zijn de professionals, maar ook de niet-professionals die daar aan bijdragen. Samenwerking tussen niet alleen de drie genoemde organisaties, maar ook met tal van anderen zoals de Kring Vrienden en de Boschboom leidt tot het succesvol verwoorden, verbeelden en verklaren *wie es war*, dus het aanbieden van de sensatie en van de mogelijkheid tot rekenschap geven. Zodat er vervolgens cultuurhistorische interesse ontstaat die leidt tot bewustwording van en participatie in de samenleving.

Enkele voorbeelden: toeristen zijn onder de indruk van de Sint-Jan. Ze willen meer weten en horen van de gids over de geschiedenis van de kathedraal. De bronnen en de kennis daarover bevinden zich bij de drie instellingen. De verwondering, de verbazing komt mede tot stand door de enthousiaste wijze waarop de gids hen in vervoring brengt en de betrouwbaarheid van zijn verhaal. Dat leidt tot een basis waarop de gemeenschap bereid is om de Sint-Jan te koesteren en in stand te houden. De tentoonstelling over De Gruyter is juist een groot succes, omdat bezoekers iets wat niet meer is herkennen, herbeleven. Emoties door beelden, afbeeldingen, geluiden, voorwerpen en zelfs geuren uit het verleden: nostalgie.

Bossche Bladen is ook één van de manieren om u die sensatie te laten beleven: de historische sensatie bewerkstelligd door de Bossche cultuurhistorie.

Johan Huizinga (1872-1945). Foto uit de eenentwintigste druk (1997) van 'Herfstij der middeleeuwen'. Daarin zette de historicus 'de levens- en gedachtenvormen' van de veertiende en vijftiende eeuw uiteen. Zijn meesterwerk over de collectieve mentaliteit in het laatmiddeleeuwse Frankrijk en de Nederlanden is vele malen vertaald, wordt nog steeds herdrukt en staat hoog genoteerd op de uitleenlijst van de bibliotheken.